

КРИТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА (ГРАД) – ЗНАЧЕНИЕ ЗА ОБЩЕСТВЕНАТА, ДЪРЖАВНАТА И ЕВРОПЕЙСКАТА СИГУРНОСТ

Георги Иванов

І. Въведение

Използването в научната литература и публичното пространство на термина „инфраструктура“¹ не е еднопосочно, а отразява различна отраслова, социална или териториална насоченост. В трудовете на Карл Маркс инфраструктурата има основополагащо значение за развитието на обществото в социален и икономически аспект. За Маркс инфраструктурата е материалната основа, на която стъпва обществото, и включва силите и отношенията на производството. Социалната инфраструктура е фундамент, върху който се позиционира така наречената надстройка, развиваща културата и идеологията на едно общество.² Американският учен Розенщейн-Родан³ (1955) дава едно по-общо определение за инфраструктурата, в което е подчертано нейното съществено значение за регионалното развитие на отделните териториални формирания и социално-икономическите отрасли – „Комплекс от общи дадености, осигуряващи благоприятни условия за развитието на основните отрасли на икономиката и удовлетворяване потребностите на населението“. В трактовката на швейцарския военен теоретик Антуан-Хенри Жомини терминът „инфраструктура“ има стратегическо и тактическо значение за ръководството на военните действия. Докъм средата на ХХ в. това е военен термин, с който се обозначава териториалната организация на системата за поддържане и действие на армията. С годините терминът „инфраструктура“ се появява в икономическата теория и в теорията на управлението. За икономическата същност на инфраструктурата се позоваваме на Е. Алаев, който казва, че инфраструктурата се определя като съчетание от действащи съоръжения, мрежи и системи, които не се отнасят пряко към производството на материалните бла-

¹ Бел. *infra + structura* (лат.) „под“, „по-долу и „*structura*“ – „местоположение“, „структура“.

² <https://bg.facts-news.org/opredelenie-za-infrastruktura>

³ <https://www.bg-ikonomika.com/2012/09/28.html>

га, но са необходими както на самия процес на производството (производствена инфраструктура), така и за осигуряване нуждите на населението (социална инфраструктура).⁴ Понастоящем терминът се използва широко и в компютърните науки, икономическата география и в изследванията за сигурността.⁵

Накратко представените отправни точки за разбирането на инфраструктурата с икономически, стратегически и философски аспект са основанието, за целите на настоящото изложение, да се спрем на едно по-общо и компромисно определение за инфраструктура. То се отнася до локално урбанистично формиране, като община, дадено е от проф. Йордан Христосков – „Под инфраструктура на дадена територия (район, област, община) се разбира съвкупността от материални обекти, съоръжения и инсталации, както и нематериални институции, учреждения и заведения, които в своята хоризонтална и йерархична свързаност играят ролята на общо условие за икономическото, социалното и духовно-културното развитие на съответната териториална общност“⁶.

II. Критична инфраструктура на община (град)

Нормалното функциониране на една община (град) и нейното удобство за живот зависи от подходящата инфраструктура с основни аспекти – социални, инженерни, информационни и транспортни. Още в древността Римската империя се отличава с добре планирана и солидно изградена инфраструктура, пътища (viaducts), водопроводи (aqueducts). В локален аспект за градоустройството, „урбанистиката“⁷ във всеки град или военен лагер на империята се прилага специфична градоустройствена схема – два основни пътя (улици) Декуманус Максимус⁸ и Крадо Максимус⁹, пресичащи се във Форум¹⁰. Тази проста схема на инфраструктурното устройство на древните римски градове дава сигурност на останалите аспекти на инфраструктурата – инженерния, транспортния, социалния и информационния. „Nihil novum sub sole“¹¹ – съвременните инфраструктурни проекти малко или много се придържат към тази същност. Казано по-простичко и метафорично относно съвремението, както и при оръжието – прашката е по-усъвършенствана и голяма, а камъкът по-убийствен и лети по-далече. Тази шаблонност в инфраструктурата на Римската империята дава стратегически преимущества при организирането на отбраната на селищата и сигурността на придвижването, комуникацията и доставките. Следователно

⁴ <https://www.bg-ikonomika.com/2012/09/28.html>

⁵ **Хаджитодоров**, Ст. https://www.expert-bdd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=745:-----&catid=20:--&Itemid=38

⁶ **Христосков**, Й. „Същност, класификации и статистически анализ на инфраструктурата на територията“. НСИ. – *Статистика*, 2014, бр. 2.

⁷ Бел. произлиза от латинската дума urbs, urbis (град).

⁸ Бел. път с ориентация изток – запад.

⁹ Бел. главният път с ориентация север – юг.

¹⁰ Бел. Основен площад във или до пресечната точка на двата основни пътя.

¹¹ Бел. „Нищо ново под слънцето“ (лат.).

още от древността основните видове инфраструктури, които откриохме дотук и които ще ползваме за нуждите на нашия доклад, са: инженерна инфраструктура – обхващаща водоснабдяване, канализация, дерета, корекции на речните корита, мониторинг на водите, екология, електропреносни системи и др. Транспортна инфраструктура – пътища, железопътни линии, транспортни съоръжения, мостове, тунели, канали, пристанища, летища, складове и др. Социална инфраструктура – здраве, образование, наука, култура, съобразени с бъдещите нужди на населението в градските центрове и прилежащите им територии. Информационна инфраструктура – съвкупност от организационни структури, които обезпечават функционирането и развитието на информационното пространство на страната (общината, б.а.), както и средства за информационно взаимодействие, осигуряващи достъп на гражданите и организациите до информационните ресурси.¹²

Особена инфраструктура е критичната инфраструктура (КрИ), за която също има много и различни определения в нормативната база на национално и европейско ниво, но общият елемент е свързан с необходимостта от нейното опазване за нормалното протичане на обществения и икономическия живот, за управлението на държавата и нейните структурни единици (области, общини и селищни формирования). В *„Директива 2008/114/ЕО относно установяването и означаването на европейски критични инфраструктури и оценката на необходимостта от подобряване на тяхната защита от 8 декември 2008 г.“* в чл. 2: „критична инфраструктура“ означава елемент, система или части от нея, намиращи се в държавите членки, които са от основно значение за поддържането на жизненоважни обществени функции, здравето, безопасността, сигурността, икономическото или социалното благосъстояние на населението и чието нарушаване или унищожаване би имало значителни последици в дадената държава членка в резултат на невъзможността да се запазят тези функции. Дефинират се основни понятия като: „уязвимост“, „риск“, „заплахи“ и се утвърждава препоръчителен списък на секторите от критичната инфраструктура. В този списък обаче не е включен секторът на гражданската и военната държавна администрация, което е регионален приоритет. Посочени са „Енергетика“ с елементи *електроенергия, нефт, газ* и „Транспорт“ – *автомобилен, железопътен, въздушен, транспорт по вътрешните водни пътища, презокеански и морски превоз на къси разстояния*.¹³ В „Наредба за реда за установяването и означаването на европейски критични инфраструктури в Република България и мерките за тяхната защита“, приета с ПМС № 38 от 18.02.2013. Обн., ДВ, бр. 19 от 26 февруари 2013 г. е добавен и сектор „Информатика“.

¹² **Тужаров**, Христо. Информатика, <http://tuj.asenevtsi.com/Informatica2/1072.htm>; 2007.

¹³ ПРИЛОЖЕНИЕ I; ДИРЕКТИВА 2008/114/ЕО НА СЪВЕТА от 8 декември 2008 г. относно установяването и означаването на европейски критични инфраструктури и оценката на необходимостта от подобряване на тяхната защита.

Приложение към чл. 1, ал. 2

Сектор	Подсектор	
I. Енергетика	1. Електроенергия	Инфраструктури и съоръжения за производство и пренос на електроенергия във връзка с доставките на електроенергия
	2. Нефт	Производство, преработка, обработка, съхраняване и пренос на нефт по тръбопроводи
	3. Газ	Производство, преработка, обработка, съхраняване и пренос на газ по тръбопроводи. Терминали за втечнен природен газ
II. Транспорт	4. Автомобилен транспорт	
	5. Железопътен транспорт	
	6. Въздушен транспорт	
	7. Транспорт по вътрешните водни пътища	
	8. Морски транспорт	
III. Информационна и комуникационна инфраструктура		

Таблица № 1. Списък на секторите и подсекторите с ЕКИ (Европейска критична инфраструктура)¹⁴

Разликата в посочените актове е в добавената от българския законодател информационна и комуникационна инфраструктура. Наред с опазването и изграждането на инфраструктура по преноса и производството на енергийни ресурси, традиционната и позната транспортна инфраструктура, нашият законодател е отличил важността на генерирането и протичането на информацията от точка до точка. Стиквата на законодателната база е важна и тя би могла да е по-пълна при набиране на информация от ниските към високите нива, където надлежно да се обобщава. Не без значение е наличието на местно ниво на подготвени звена и експерти, които да подават адекватна информация по посочените въпроси. Всеизвестно е, че при нарушена маркировка и/или небезопасени със светлоотразителни елементи мантинели на магистрала при определени условия могат да възникнат инциденти, а оттам и нарушаване на транспортния коридор. Необходимо е да са предвидени алтернативни (дублиращи) транспортни артерии, за да не се нарушава инфраструктурната свързаност. Аналогично стоят нещата и по преноса на товари по вода и въздух с отчитане на спецификата – среда. Не по-различно е с преноса на данни, но тук спецификата е в надеждното съхранение в защитени (хранилища) сървъри, които трябва да разполагат с резервни емкос-

¹⁴ Приложение към чл. 1, ал. 2. „Наредба за реда за установяването и означаването на европейски критични инфраструктури в Република България и мерките за тяхната защита“ Приета с ПМС № 38 от 18.02.2013. Обн., ДВ, бр. 19 от 26 февруари 2013.

ти и автономност, като елемент от комуникационно-информационната система. Критична точка от комуникационната инфраструктура, подлежаща на защита, са и обектите, в които се генерира информация (изчислителни центрове, ПУ¹⁵, научни учреждения и др.). Прави впечатление, че в европейската директива като основен източник на заплахата е посочен тероризмът. В законодателството на Република България – Закон за противодействие на тероризмът, е посочено в чл. 22 (3): „Кметът организира разработването на общински план за противодействие на тероризма и го внася за приемане от Общинския съвет след съгласуване с директорите на съответната териториална дирекция на ДАНС и на съответната Областна дирекция на МВР“. В ал. (5) „Ръководителите на стратегическите обекти, които са от значение за националната сигурност, изготвят планове за действие при заплахата от терористичен акт или при извършен терористичен акт, които се съгласуват с МВР и ДАНС, с изключение на плановете за стратегическите обекти на Държавна агенция „Разузнаване“, Националната служба за охрана и Служба „Военно разузнаване“ към министъра на отбраната. В плановете задължително се включват мерки за информационна защита“¹⁶.

Ръководителите на стратегическите обекти, които са от значение за националната сигурност (учебни, социални, здравни институции и др.), изготвят планове за действие при заплахата от терористичен акт или при извършен терористичен акт, които се съгласуват с МВР и ДАНС, като в плановете задължително се включват мерки за информационна защита. Аналогични планове трябва да се подготвят и за военно време, и за време на война (съвременната действителност показва, че не са изключени такива заплахи), но това не е заложено в необходимия обем в законодателната ни база. Много аргументи има в полза на това, че по-голямо внимание трябва да се обърне на отбраната на КрИ във военно време и време на война. По ред причини на тази дейност се гледа като на неоправдан разход или се свързва само с дейността на МО, но случващите се събития в световен мащаб доказват, че това трябва да е добре организирана и съгласувана междуправителна и междуправителна (организационна) дейност, в която да е привлечен и частният сектор. Необходим е анализ и прогнозиране в средносрочен и дългосрочен план с теоретично разработени трендове, почиващи на актуална информация. Защита на КрИ може да има не само във военно време и трябва да се помисли за привличане на формирования от ВС, дори във мирно време. ВС на практика участват с модулни формирования и техника при бедствия и аварии, и то с доказана ефективност. На общинско ниво трябва да има добро познаване, експлоатиране на КрИ, както и последващо прецизно координиране на държавно равнище. Всичко това може да се случи при добре подготвени експерти и ръководители, преминали съответни образователни програми, съчетали елементи от различни по характер обучения (военно, полицейско и цивилно). В текстове от нормативната база виждаме, че е подчертана особената важност на стратегическите обекти и информационна защита. Те са посочени в конкретен списък и са собственост на различни по вид организации от публичния и частния сектор, което е предпоставка местната власт (общини и населени места) да проявява активност в мониторинга по спазване

¹⁵ Вж. Списък съкращения.

¹⁶ Закон за противодействие на тероризма.

изискванията на нормативната база относно съхранение и експлоатация на посочените обекти.¹⁷ За тези обекти, в зависимост от спецификата им, съответните ръководства трябва да разработват планове за действия при бедствия, аварии, целенасочено вредителство и/или да се залагат, като елементи от военновременните планове, планове за защита на населението и информационната сигурност на съответните селищни формирания. Информационната защита или защитата на комуникационната сигурност са от съществено значение в едно информационно общество, както и на ниво община. Информационните канали трябва да бъдат изградени съобразно предназначението си при стриктно спазване на изискванията на съответната нормативна база. С цел сигурност, при изграждане и ползване на информационна инфраструктура, по която ще протича класифицирана информация, представляваща фирмена и/или държавна тайна, се вземат под внимание изискванията на ЗЗКИ и Правилника за прилагането му. За по-добра проходимост на информацията и сработеност по хоризонтала и вертикала е необходимо учебно и фактическо проиграване на различни ситуации по опазването и отбраната на информационната КрИ на местно и национално ниво, по явни и защитени канали. Част от гореизброеното се прави, но според нас е необходима още по-голяма ангажираност на ръководителите на административно-териториалните единици и организациите, имащи отношение към КрИ, независимо от характера на собствеността им.

Съгласно „Наредба за реда, начина и компетентните органи за установяване на критичните инфраструктури и обектите им и оценка на риска за тях“, приета с ПМС № 256 от 17.10.2012 г. Обн., ДВ., бр. 81 от 23 октомври 2012 г., изм., ДВ, бр. 27 от 5 април 2016 г. чл. 6. (2) Кметовете на общини събират необходимата информация и я предоставят на областните управители [3]. Информацията по ал. 1 се събира чрез: 1. оглед на място; 2. изискване на данни от физическите лица, едноличните търговци или юридическите лица, притежаващи и/или експлоатиращи потенциални критични инфраструктури и обектите им; 3. изискване на данни от планове на обектите по чл. 35 и 36 от Закона за защита при бедствия, планове за защита при бедствия на общините, категоризирането на населените места в зависимост от броя на потенциално засегнатото население съгласно Закона за защита при бедствия, ежегодните доклади за дейността по защита при бедствия и др.

Тук е мястото да посочим, че в Община Варна дейността по събиране и обобщаване на данните относно критичната инфраструктура за време на война и/или бедствия са приоритет на отдел ОМП и отдел ДЗН, където са предвидени и заложили необходимите ресурси за поддръжка, мониторинг и защита. Информацията се събира посредством конкретна кореспонденция с териториално позиционирани държавни, общински и частни организации, потенциални производители на стоки и услуги в интерес на обществото и отбраната. Създаден е екип за техническо наблюдение и цифрово документиране на елементи от критичната

¹⁷ Постановление № 12 от 24 януари 2019 г. за допълнение на Постановление № 181 на Министерския съвет от 2009 г. за определяне на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност (Обн. – ДВ, бр. 9 от 2019, в сила от 29.01.2019.); Приложение към чл. 1, ал. 1 (списък на обектите).

инфраструктура посредством ДУЛС (дистанционно управляема летателна система). Ползват се и компетенциите на дирекциите „Архитектура и градоустройство“ и „Инженерна инфраструктура и благоустройство“ към Община Варна. На електронната страница на тези дирекции може да се ползва информацията относно транспортната и инженерната инфраструктура на Община Варна от всеки гражданин.¹⁸ Извършват се проверки (на място) на потенциално опасни обекти. Извършва се обучение на населението, служителите в администрацията и частните организации посредством семинари, специфични практически мероприятия (евакуиране на сграда, заемане на места в убежище или пункт за управление и т.н.). Специфичността на определянето, поддържането, систематизирането на информацията за КрИ и залагането ѝ в определени прогностично-планови трендове изисква необходимата професионална подготовка, която не е достатъчно застъпена в програмите за обучение на професионалните и висши учебни институции. Чувства се недостатъчната застъпеност на посочената материя в академичен аспект. Необходимо е все повече да се обръща внимание на създаването на хибридни, академични форми за обучение, съчетали в себе си елементи от сигурност, военно дело, инженерно познание, социално дело, геополитическо и икономическо мислене и не на последно място **гражданско-военното сътрудничество**. Екипите на местната власт, наблюдаващи и планиращи сигурността и развитието на КрИ, трябва да са способни да дават бърза експертна оценка, оперативно съвместима с поставените задачи по сигурност и отбрана на КрИ, в унисон с оптимизацията на разходите и същевременно с това осигуряване на по-защитена и безопасна среда за живот. От особена важност за общините е да са наясно с формата на собственост на стратегическите обекти на тяхна територия и кой е отговорен за тяхното стопанисване, сигурност и отбрана. Имаме горчивият опит от редица компрометирани язовирни стени, създали бедствени положения за населението и нанесли сериозни щети на КрИ на общините, а оттам на държавата (отнася се за общини не само в област с областен център Варна). Спектърът на заинтересованите организации и ведомства е твърде голям, посочен е в настоящия доклад като препратка към нормативния документ, указващ това.

Чл. 43 (2) т. 7. на Закона за отбраната и въоръжените сили на Република България вмениява на ръководителите на териториални единици (област и община) да „поддържат регистър на обектите и системите от критичната инфраструктура в съответните административно-териториални единици“¹⁹.

С този текст от ЗОВСРБ категорично се определя задължението на ръководителите на административно-териториалните единици относно инфраструктура, която е окачествена като критична, че тя трябва да бъде поставена на непрекъснат мониторинг, контрол, поддръжка и отбрана. Сигурността и суверенитетът на държавата се определя от стабилното и непрекъснато функциониране на нейната инфраструктура. От голямо значение за ефективното изпълнение на тази задача е планомерното разпределение на усилията в това направление от периферията към центъра, както и обратната връзка. Така може да се постигне обективна картина за стратегическите обекти и обектите от критичната инфраструктура, които

¹⁸ <https://agup.varna.bg/>

¹⁹ Закон за отбраната и въоръжените сили на Република България.

са от жизнено значение на териториалните структури в частност и на държавата като цяло. Мероприятията от това естество се залагат във *Военновременните планове и Плановете за защита на населението при бедствия и аварии* в държавните, местни и публични организации, имащи военновременни задачи (ВВЗ), които сами по себе си са класифицирана информация. От същите се подготвят и регистри на критичната инфраструктура.

Критичната инфраструктура трябва да е обект не само на регистрация и систематизация, но и на сигурност, поддръжка, изграждане и развитие. Тези дейности са застъпени в Община Варна посредством дейността на териториалните структури на силовите министерства (охрана и отбрана), Европроекти (изграждане и поддръжка, видеонаблюдение), държавно и местно финансиране за създаване и ремонт на обекти от КрИ. Създадени са доброволчески формирования, които съдействат на „Пожарна безопасност и защита на населението“ (ПБЗН) към МВР при гасенето на пожари, възникнали на територията на общината, включително на критична инфраструктура. Изградени са системи за видеонаблюдение, мониторинг на валежните процеси и нивата на водите в критични водосборни обекти на територията на общината и др. Разгърната е мрежа на видеонаблюдение на стратегически и уязвими обекти от инфраструктурата на общината – обществен транспорт, училища, детски градини, средищни места и др.

Регистърът на критичната инфраструктура (РКИ) е сложна информационна система с централизирано управление и множество потребители – министерства, областни и общински администрации. Системата на РКИ е силно динамична, променлива структура и организация. Тя трябва да бъде планомерно и системно обновявана. Във всички структури на държавната и местната власт има делегирана дейност „Отбрана и сигурност“, чиито звена по ОМП и ДЗН имат задачата да осъществяват част от тази дейност. При подбора и управлението на тези звена е добре да се залага на обмена на информация между поколенията и иновативността, което води до по-ефективно съчетаване на различните концепции за ползването на КрИ. Важно е да бъдат залагани хипотетични и вариативни трендове за развитието и подобряването сигурността на критичната инфраструктура. *От казаното дотук можем да направим извода, че критична инфраструктура на дадено локално селищно формирование (община) е съвкупността от транспортна, социална, информационна и инженерна инфраструктура, обхванати от постоянен мониторинг (технически и аналитичен), физическа защита, превантивен мониторинг на природни явления, информационна защита, готовност за ползване на елементите на инфраструктурата при различни условия на обстановката, както и планиране за отбрана от посегателства от различен характер.*

Този широк спектър по отношение на експертността налага много министерства и организации от публичния и държавния сектор да носят отговорност съобразно компетенциите си.²⁰

Координацията на задачите по експлоатация, изграждане и сигурност на КрИ би следвало да е обект на работата на регламентирани междуведомствени комисии, каквито са Междуведомствената комисия за възстановяване и подпома-

²⁰ Вж. Приложение № 1.

гане към МС, Междуетоводственият съвет по отбранителна индустрия и сигурност на доставките към МС и др.

IV. Заключение

Сигурността на критичната инфраструктура в едно общество е от първостепенна важност за неговото функциониране и просперитет. Важно е да бъде изградена централизирана структура на управление, мониторинг и защита на критичната инфраструктура, като всяко локално териториално формирование да разполага с обратна връзка, информация и собствен потенциал за управление, поддръжка и защита. Образно казано, можем да оприличим дейността по сигурността на критичната инфраструктура с поддръждането на кубчето на „Рубик“, всеки елемент трябва да е поддържан в специфичното си състояние (цвет) , планомерно придвижван и развиван в определена посока, за да заеме правилното си място в общата хармонизирана среда на държавната и европейската критична инфраструктура, и не на последно място – да се държи с две ръце (да е защитено от различни по рода си посегателства). Глобализирането на човечеството и бързо изменящата се геополитическа карта на света налага оптимизирането на разходите и същевременно с това осигуряване на по-безопасна среда за живот. Необходимо е създаването на капацитет с възможност за двойна употреба за граждански цели, военни и полицейски операции по обезпечаване на сигурността и отбраната на КрИ, и по-специално на транспортния капацитет, както и да се осигурят оперативна съвместимост при обучението и практическата подготовка, като се използват съществуващи подходи и способности и се свържат процесите на създаване на граждански, военен и полицейски капацитет, което е целесъобразно при създаването на екипи, отговорни за националната и/или европейската КрИ.

Приложение № 1

Наредба за реда, начина и компетентните органи за установяване на критичните инфраструктури и обектите им и оценка на риска за тях (Приложение № 1 към чл. 2, ал. 1)

Списък на секторите с критична инфраструктура в Република България

Сектор	Подсектор	Ведомство
I. Енергетика	1. Електроенергия	МИЕТ
	2. Нефт	МИЕТ
	3. Газ	МИЕТ
	4. Топлинна енергия	МИЕТ
II. Транспорт	1. Автомобилен транспорт и пътна инфраструктура	МРРБ МТИТС
	2. Железопътен транспорт и железопътна инфраструктура	МТИТС
	3. Въздушен транспорт и летища	МТИТС
	4. Воден транспорт и пристанища	МТИТС

III. Информационни и комуникационни технологии	1. Електронни съобщителни мрежи	МТИТС
	2. Информационна и комуникационна инфраструктура	МТИТС
IV. Пощенски и куриерски услуги		МТИТС
V. Околна среда	1. Околна среда	МОСВ
	2. Води, водоснабдяване и канализация	МОСВ
		МРРБ
VI. Земеделие и храни	1. Земеделие	МЗХ
	2. Храни	МЗХ
	3. Гори и ловни стопанства	МЗХ
VII. Здравеопазване	1. Медицинска и болнична помощ	МЗ
	2. Лекарствени средства	МЗ
VIII. Финанси		МФ
IX. Икономика		МИЕТ
X. Спортни обекти и съоръжения		МФВС
XI. Образование, наука и технологии		МОМН
XII. Природни ресурси		МИЕТ
		МОСВ
		МИЕТ
XIII. Туризм		МИЕТ
XIV. Регионално развитие и благоустройство		МРРБ
XV. Отбрана	1. Отбранителна промишленост	МО
	2. Военна инфраструктура и военни формирования	МО
XVI. Правосъдие, обществен ред и сигурност		МП
		МВР
		ДАНС
XVII. Държавно и социално управление		МВР
		МТСП
XVIII. Защита при бедствия		МВР
XIX. Културно наследство	1. Недвижими културни ценности	МК
	2. Движими културни ценности	МК

СЪКРАЩЕНИЯ:

МИЕТ – Министерство на икономиката и индустрията;
МРРБ-Министерство на регионалното развитие и благоустройството;
МТИТС– Министерство на транспорта и съобщенията;
МОСВ – Министерство на околната среда и водите;
МЗХ – Министерство на земеделието;
МЗ – Министерство на здравеопазването;
МФ – Министерство на финансите;
МФВС – Министерство на младежта и спорта;
МОМН – Министерството на образованието, Младежта и науката;
МО – Министерство на отбраната;
МП – Министерство на правосъдието;
МВР – Министерство на вътрешните работи;
ДАНС – Държавна агенция „Национална сигурност“;
МТСП – Министерство на труда и социалната политика;
МК – Министерство на културата;
ОМП – Отбранително-мобилизационна подготовка;
ДЗН – Дейности по защита на населението;
РКИ – Регистърът на критичната инфраструктура;
Кри – критична инфраструктура;
ЗЗКИ – Закон за защита на класифицираната информация;
МС – Министерски съвет;
ПУ – пункт за управление;
ВС – въоръжени сили.

ЛИТЕРАТУРА:

1. Закон за защита при бедствия – Обн., ДВ, бр. 102 от 19 декември 2006 г., изм. и доп., ДВ, бр. 60 от 7 юли 2020 г.
2. Стратегия за национална сигурност на Република България – <https://www.strategy.bg>
3. Директива 2008/114/ЕО относно установяването и означаването на европейски критични инфраструктури и оценката на необходимостта от подобряване на тяхната защита от 8 декември 2008 г.
4. Закон за отбраната и въоръжените сили на Р България.
5. Постановление № 18 на МС от 1. 02. 2011 г. за установяването означаването на европейски критични инфраструктури в Република България и мерки за тяхната защита, Обн., ДВ, бр. 11 от 4. 02. 2011 г., в сила от 4. 02.2011 г.
6. Наредба за реда, начина и компетентните органи за установяване на критичните инфраструктури и обектите им и оценка на риска за тях; *В сила от 23.10.2012 г.*
7. <https://agur.varna.bg/>
8. Наредба за реда за установяването и означаването на европейски критични инфраструктури в Република България и мерките за тяхната защита; Приета с ПМС № 38 от 18.02.2013 г.; Обн., ДВ, бр. 19 от 26 февруари 2013 г.

9. Тужаров, Христо, Информатика. <http://tuj.asenevtsi.com/Informatica2/I072.htm> ; 2007
10. **Христосков, Й.** „Същност, класификации и статистически анализ на инфраструктурата на територията“. НСИ. – *Статистика*, 2014, бр. 2.
11. **Хаджитодоров, Ст.** https://www.expert-bdd.com/index.php?option=com_content&view=article&id=745:-----&catid=20:--&Itemid=38, 01 декември 2007.
12. <https://bg.facts-news.org/opredelenie-za-infrastruktura>
13. <https://www.bg-ikonomika.com/2012/09/28.html>
14. Закон за противодействие на тероризма. Изм., ДВ, бр. 15 от 22 февруари 2022 г.
15. Постановление № 12 от 24 януари 2019 г. за допълнение на постановление № 181 на Министерския съвет от 2009 г. за определяне на стратегическите обекти и дейности, които са от значение за националната сигурност; (Обн., ДВ, бр. 9 от 2019 г., в сила от 29.01.2019 г.)
16. Закон за защита на класифицираната информация.

Георги Тодоров Иванов

Началник на отдел „Отбранително-мобилизационна подготовка“

Дирекция „Управление на сигурността и контрол на общественя ред“

Община Варна; Тел. 052/ 820 279; 0884 040 940; email givanov@varna.bg

КРИТИЧНАТА ИНФРАСТРУКТУРА НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИНА (ГРАД) – ЗНАЧЕНИЕ ЗА СИГУРНОСТТА НА НАСЕЛЕНИЕТО, ДЪРЖАВНАТА И ЕВРОПЕЙСКАТА СИГУРНОСТ

Георги Иванов

Резюме: Докладът има за цел да подчертае значимостта на сигурността на инфраструктурата на едно локално селищно формиране. Да изведе необходимостта от приложение на системния подход в осигуряването на безопасни за населението инфраструктурни елементи в общия урбанистичен модел, базиран на исторически дадености и научна експертиза. Авторът подчертава, че ключът към сигурна инфраструктура е добрата теоретична подготовка, познаването на терена и неговите особености, мониторинга, финансирането на инфраструктурни проекти, както и компромисното съвместяване на инфраструктурните елементи с цел осигуряване на сигурността.

Ключови думи: инфраструктура, критична инфраструктура, мониторинг, сигурност, система, защита, население, нормативна база

**CRITICAL INFRASTRUCTURE ON THE TERRITORY
OF A MUNICIPALITY (CITY) – IMPORTANCE FOR THE SECURITY
OF THE POPULATION, STATE AND EUROPEAN SECURITY**

Georgi Ivanov

Resume: The report aims to emphasize the importance of security and infrastructure of a local settlement. To bring out the need for application of a systematic approach in providing safe for the population infrastructural elements in the general urban model, based on historical data and scientific expertise. The author emphasizes that the key to secure infrastructure is good theoretical preparation, knowledge of the terrain and its features, monitoring, financing of infrastructure projects, as well as the compromise of combining infrastructure elements to ensure security.

Keywords: Infrastructure, critical infrastructure, monitoring, security, system, protection, population, Regulatory base.